

Kvalita života v Evropě: subjektivní životní pohoda

Shrnutí

Úvod

Jak lze v politice využít údaje o subjektivní životní pohodě, tj. o tom, jak lidé vnímají kvalitu svého života? A jsou takové údaje relevantní v kontextu ekonomických problémů, před nimiž nyní Evropa stojí? Tato zpráva čerpá nová politicky relevantní zjištění z třetí vlny Evropského průzkumu kvality života (EQLS), který v letech 2011–2012 provedla nadace Eurofound. Ukazuje, jak mohou údaje o životní pohodě pomoci politickým činitelům určovat skupiny a země, které nesou tíži hospodářské krize, jakož i ty, které se s ní vyrovnávají lépe, než se očekávalo, a nabízí novou vrstvu důkazů na podporu přijímání politických rozhodnutí.

Zpráva srovnává země a skupiny napříč 27 členskými státy EU a identifikuje určující prvky životní pohody a faktory, které by mohly jednotlivce ochránit před zhoršenou životní pohodou. Rovněž zkoumá, jak se subjektivní životní pohoda v letech 2007 až 2011 změnila v EU jako celku a v jednotlivých členských státech. Zpráva jde za rámec využití uváděné spokojenosti se životem s cílem posoudit plnou škálu pojmů tvořících subjektivní životní pohodu, včetně hedonicky hodnocené životní pohody (krátkodobých pocitů), eudaimonicky hodnocené životní pohody (jak dobře lidé fungují ve svém životě) a spokojenosti s různými aspekty života.

Politické souvislosti

Politici činitelé potřebují získat představu skutečného dopadu krize na životy lidí. Má se za to, že krize prohloubila nerovnosti a měla větší dopad na skupiny, které jsou již ve společnosti zranitelné – potvrzují to i údaje o životní pohodě?

Mnozí tvrdili, že nové ukazatele jsou součástí balíčku potřebného pro vymanění se ze současné krize a prevenci krize další. Sdělení Evropské komise z roku 2009 „Překročit HDP: Měření pokroku v měnícím se světě“ požaduje více holistický přístup k měření, a to včetně měření životní pohody, a větší pozornost

věnovanou rozdělování zdrojů a výstupů mezi sociální a ekonomické skupiny a mezi regiony. Údaje průzkumu EQLS mají klíčový význam jako vstupní informace pro takovou debatu.

Klíčová zjištění

Životní pohoda je nejvyšší v sociálně-demokratických zemích severní Evropy (Dánsko, Finsko, Nizozemsko a Švédsko) a nejnižší v Bulharsku, Řecku, Maďarsku, Lotyšsku a Rumunsku. Ačkoli životní pohoda koreluje s ukazatelem HDP na obyvatele, několik zemí dosahuje vyšší životní pohody, než by se dalo očekávat při zohlednění samotného HDP.

Téměř všechny země vykazují nízkou životní pohodu alespoň u jednoho ukazatele. Například i přes celkově vysokou životní pohodu má Spojené království nejnižší úroveň vitality a pocitu sounáležitosti se sousedstvím. Estonsko a Lotyšsko vykazují nejnižší úroveň spokojenosti se zdravím.

Skupiny obyvatel, které vykazují nízkou životní pohodu nejvýrazněji, zahrnují osoby omezené nemocí nebo zdravotním postižením, nezaměstnané, osoby, které ukončily partnerský vztah nebo se rozvedly, a osoby ve středním věku (35–49 let).

Kypr, Maďarsko a Rumunsko mají nejvyšší úroveň celkové životní pohody, přičemž jen s malým odstupem následuje Německo a Spojené království. Analýza zjistila, které rozdíly v oblasti životní pohody byly v jednotlivých zemích nejvýraznější. Například rozdíl životní pohody mezi osobami s vysokými a nízkými příjmy byl největší v Bulharsku, zatímco největší rozdíly v platech mužů a žen byly na Kypru, v Portugalsku a Rumunsku.

Přestože se spokojenost se životem v letech 2007 až 2011 zvýšila jen marginálně, pocit štěstí se snížil a vnímané sociální vyloučení narostlo, což naznačuje, že životní pohoda během krize skutečně stagnovala. Je důležité, že zde existují tři odlišné regionální

vzorci, přičemž evropský průměr zvyšují nárůsty v novějších členských státech, jako je Bulharsko a Rumunsko.

Pokud existovaly vzestupy životní pohody, zejména v pobaltských státech, Irsku, jižní Evropě a Spojeném království, zaznamenaly je osoby v nejvyšších příjmových kvartilech. Naopak největší snížení životní pohody pocítily osoby v nejnižším příjmovém kvartilu.

Nejsilnějšími prediktory životní pohody byly hmotná deprivace, zdraví, rovnováha mezi pracovním a osobním životem a nedostatek času a také spokojenost s veřejnými službami.

Prediktory se lišily podle použitého ukazatele. Například nejsilnějším prediktorem osamocení bylo vdovství, zatímco nejsilnějším prediktorem stresu byla rovnováha mezi pracovním a osobním životem.

Prediktory se lišily i mezi skupinami zemí použitými v této studii. Zdraví bylo jediným nejdůležitějším určujícím činitelem spokojenosti se životem v sociálně-demokratické skupině. Spokojenost s veřejnými službami byla druhým nejdůležitějším určujícím činitelem v jižní Evropě.

Podrobná analýza odhalila některé překvapivé výsledky.

- Nejdůležitější v indexu deprivace sestaveném pomocí průzkumu EQLS byly sociální aspekty deprivace, například to, že si daná osoba nemůže dovolit pozvat hosty.
- Nejdůležitějším negativním dopadem aspektu bydlení na spokojenost se životem byl chybějící pocit jistoty týkající se možnosti zůstat ve vlastním obydlí.
- Dočasné pracovní smlouvy na dobu kratší dvanácti měsíců měly na spokojenost se životem zvláště silný nepříznivý dopad, zatímco smlouvy na dvanáct a více měsíců významný negativní dopad neměly.
- Osobní kontakt s přáteli má na životní pohodu silný dopad, zatímco nepřímý kontakt (telefonem nebo e-mailem) nemá téměř žádný kladný dopad.
- Pokud jsou ostatní faktory pod kontrolou, vykazují lidé na venkově větší životní pohodu než lidé v městských oblastech.

Politické ukazatele

Údaje upozorňují na to, jak je důležité věnovat zvláštní pozornost několika skupinám – osobám, které omezuje zdravotní postižení nebo špatné zdraví, nezaměstnaným a lidem ve středním věku. Rovněž vysílají varovné signály u několika zemí, které vykazují nízkou nebo klesající životní pohodu – značné poklesy vykázalo Estonsko, Řecko i Švédsko.

Z některých zemí lze získat pozitivní poučení. Vedle skandinávských zemí, které obvykle stojí při hodnocení životní pohody v popředí pozornosti, vykazuje také Polsko vyšší spokojenost se životem než mnozí z jeho sousedů, zatímco Španělsku (přinejmenším v roce 2011) se i přes krizi dařilo udržet úroveň z hlediska průměrné životní pohody i nízké nerovnosti v oblasti životní pohody.

Z pohledu zvyšující se životní pohody údaje dosti zřetelně odhalují politické priority – snížení chudoby a deprivace, řešení nezaměstnanosti, integrace osob se zdravotním postižením, řešení rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem a udržování kvality veřejných služeb.

Údaje také upozorňují na význam ochrany sociálních sítí a vztahů. To například znamená zvažování nežádoucích sociálních důsledků spojených s narůstající geografickou mobilitou pracovních sil nebo snižující se sociální soudržnosti a důvěry spojené se zvýšenou nerovností.

Vliv na životní pohodu mají pracovní podmínky – převedení zaměstnanců z krátkodobých na stálé pracovní smlouvy by mělo na životní pohodu větší dopad než převedení nezaměstnaných osob na krátkodobé smlouvy. Životní pohodu by zvýšilo řešení nadměrné pracovní zátěže.

Orgány místní správy ve městech by mohly zkoumat venkovské oblasti s cílem zjistit faktory vedoucí k vyšší životní pohodě na venkově. Svou úlohu pravděpodobně hraje přístup k zeleni a komunita. Politika venkova by současně měla zajistit, aby nadále existovaly pracovní příležitosti, které by lidem umožnily život ve venkovských oblastech.

Tělesná aktivita přispívá k životní pohodě. Opatření, která ji mají zintenzivnit, zahrnují větší zahrnutí tělesné aktivity do školních osnov a rozšíření možností aktivního cestování.

Zadluženost má negativní spojitost s životní pohodou u všech respondentů, zejména však u osob s nízkým příjmem, což upozorňuje na potřebu ochranných opatření.

Další informace

Zprávu „Third European Quality of Life Survey – Quality of life in Europe: Subjective well-being“ (Třetí Evropský průzkum kvality života – Kvalita života v Evropě: subjektivní pocit životní pohody) naleznete na adrese <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1359.htm>

V případě zájmu o další informace se prosím obraťte na Daphne Ahrendtovou, vedoucí výzkumu, na adrese: dap@eurofound.europa.eu